

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ogrske dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 2 K 90 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vse leto 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnništvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Shod za vseučilišče.

Ljubljana je včeraj na najimpozantnejši način pokazala, da umeva, kako velikanskega pomena je vseučiliško vprašanje za ves slovenski narod in specijelno za ljubljansko mesto, in je pokazala, da hoče ne glede na strankarske razlike z združenimi močmi koncentrirati vse sile, da se reši ta zadeva v smislu južnih Slovanov.

Udeležba je bila preogromna. Velika dvorana v »Mestnem domu«, kjer je prostora za kakih 1500 ljudi, je bila do zadnjega kotička natlačeno polna, na galeriji pa se je zbralo vse polno narodnega ženstva. Na stotine ljudi ni moglo dobiti prostora v dvorani. Ti so ostali na prostornem cesarja Jožefa trgu. Mej tem, ko se je v dvorani zborovalo, grmeli so s trga urnobesni klici »Ven z univerzo« in so se čule domoljubne pesmi. Vladala pa je tako v dvorani kakor mej množico pred »Mestnim domom« navdušenost, kakor jo vzbudi samo prepričanje, da se gre za veliko in sveto stvar.

Shoda so se udeležile vse tri stranke, največ je bilo seveda meščanstva. Navzočni so bili mej drugimi državni poslanci dr. Ferjančič, Plantan in dr. Tavčar, deželni poslanci Arko, Grasselli, župan Hribar, Kušar, Pirc in Zupančič, podžupan dr. vitez Bleiweis, občinski svetniki, predsednik mestne hranilnice Petričič, predsedniki in načelniki raznih društev in zadrug ter tudi več višjih uradnikov, občinstva je bilo iz vseh slojev, vsi so bili združeni v želji, da bi se posrečilo, izvozovati ljubljansko vseučilišče.

Po nasvetu sklicatelja primarija dr. Gregoriča izvoljen je bil predsednikom zborovanja župan Hribar, ki je, zahvalivši se na izvolitvi, opozarjal, da dvorana »Mestnega doma« ni še nikdar služila plemenitejšemu namenu kakor ta dan, da pa v njej tudi še ni bilo nobeno zborovanje tako obiskano kakor današnje. Svoj cilj dosežemo gotovo, če bomo složni, dosledno in neustrašno odstranjevali obstoječe ovire.

Po tem kratkem ogovoru se je začela razprava po dnevnem redu.

„Ven z univerzo“.

Prvi govornik gosp. dr. Triller je govoril takole:

Slavna skupščina! Dragi rojaki! V tem trenutku, ko vidimo tu zbrane v složni misli in želji zastopnike in pristaše vseh političnih strank slovenskih, ko stojimo ramo ob ramo reprezentanti vseh socialnih slojev našega naroda, v tem trenutku se mora vsiliti pač slehernemu navzočniku prepričanje, da je to čudo magla doprinesli v današnjih razdrapanih razmerah in časih le velika, le resna ideja.

In tako je! Ven z ljubljansko univerzo! to je bojni klic, ki se v zadnjih tednih s podvojeno močjo zopet razlega po slovenski domovini vzpričo preteči nevarnosti, da bi moral za vedno utihniti; in tudi danes naj bi z urnebesno silo donel po tej dvorani in po celi beli Ljubljani, da bo odmeval tja do cesarskega Dunaja.

Nova ni ta ideja, rodila se je pred več kot 100 leti osorej in 53 let je že minilo, odkar je bila v solčni spomladi avstrijskih narodov vsaj deloma že meso

postala. Že tačas torej, ko je bila slovenska renesansa že v prvem rojenju, ko sta bila našemu jeziku še hermetično zaprta sleherna šola in urad, ko je bila naša literatura v resnici še v povojih, že tačas dali so naši najboljši možje duška prepričanju, da je stoletno kulturno žejo narodovo mogoče ugasiti le z dovoljenjem samostalne tudi najvišje duševne izobrazbe. In dosegli so, da se je v tistih letih položil tam gori v nemškem Gradcu temeljakamen slovenski univerzi. Ti možje — in bil je med njimi jeden izmed največjih in najslavnejših poznavateljev avstrijskega prava — pričeli so torej že pred več kot 50 leti propovedovati visoko svojo vedo v slovenskem jeziku. Bili so oni kakor umni poljedelci, ki ob prvih žarkih blagodejnega solnca z rodno pšenico posejejo ljuba domača tla. Toda v klasje, žal, ni šla ta setev, zamorila jo je prva slana povrhnjica se vseobčne kulturne reakcije.

Temna noč je legla zopet na zemljo slovensko — toda o tej žalostni historični reminiscenci vam bo kaj več povedal drug govornik in tudi o tem, kako se je potem tekom let in desetletij vsigdar v kalu zadušil vsak pojav želje slovenskega naroda do višje samosvoje kulture, ki je vsikdar mogoča le na podlagi svobodnega razvoja materne jezika.

A kakor niti ledena doba ni mogla uničiti vsega organskega življenja na zemlji, tako tudi človeška sila ni mogla navaliti na dozdevni grob slovenskih kulturnih teženj takih skal, da bi jim zamogla za vselej zabraniti vstajenje.

Slovenska skromnost in ponižnost je sicer, žalibog, skoro že prislovična, a tako daleč vendarle ne sega, da bi pustila brez boja in odpora na veke vekov pokopati jeden izmed najlepših idealov naroda, idejo slovenske visoke šole.

Ta nevarnost pa je nastala v tistem hipu, ko je vlada takorekoč obljubila Italijanom izključno italijansko vseučilišče v Trstu.

Na avstrijskem jugu je namreč vsaj po mnenju vlade prostora le še za eno samo vseučilišče in to mora biti vsled tega urejeno tako, da bo pristopno in pravično v prvi vrsti nam Slovincem, ki tvorimo tu na jugu tostranske državne polovice najmočnejše pleme. Slovenskemu jeziku morajo biti zagadeli na stečaj odprta vrata prvega južnoavstrijskega vseučilišča, tako, da se bo isto po pravici smelo imenovati v prvi vrsti slovenska visoka šola.

Tega bi pa na tržaškem vseučilišču nikdar ne dosegli. Vsa politika, vse stremjenje in početje avstrijskih Italijanov nam je namreč žalostna garancija, da bi oni preje pustili v dno morja pokopati svojo univerzo, predno bi dovolili na isto pristop slovenskemu ali hrvaškemu jeziku. In da bi jih tega tudi dunajska vlada ne mogla prisiliti, to zopet nam spričuje dejstvo, da se ona ista vlada ne upa tržaškim nestrpnežem oktrojirati niti one slovenske ljudske šole, katere zaman prosi in zahteva že desetletja in tisoče in tisoče slovenskih starišev, da marveč mirno trpi ta evropski škandal, na kateri so mutatis mutandis najboljše uporabne besede velikega državnika: Kri Avstrije sicer ne teče tam doli v Trstu, pač pa čast Avstrije v potokih!

Tak bi bil torej, velečenjeni zborovalci, pogled v bodočnost tržaškega vse-

učilišča, tako bi se ob otvoritvi istega že vnaprej smrtna pesem pela slovenski vseučiliški vedi.

Vzpričo taki žalostni perspektivi ni čuda, da se je prva dvignila zoper to pretečo nevarnost ona naša akademiška mladina, ki najboljše ve in najbridkeje občuteva, kako trd, kako pust, kako neužitni je duševni kruh ob tuji mizi, kjer ošabni sosed smatra Slovence vsikdar za beraškega in nepoklicanega gosta.

Taki gostje pa nečemo več biti in najmanj v lastni domovini.

Zategadelj godilo se je naši mladeži, ko je nastopila kot pogumni klicatelj v boju tako, kakor svetopisemskemu preroku, ki je udaril s palico ob trdo skalo, pa je privrel iz nje bistri studenec.

Občina za občino, korporacija za korporacijo oglašajo se z navdušenimi peticijami, pot pa jim je kazal vrli naš občinski zastop ljubljanski, ki je odposlal v to svrhu posebno deputacijo na pristojno mesto na Dunaj. Tudi naši državni poslanci se z eneržijo zavzemajo za stvar in v kratkem bo povzdignil brezdvomno svoj glas tudi prvi slovenski parlament, deželni zbor kranjski. Danes pa naj povzdigne svoj glas tudi prebivalstvo ljubljansko samo.

In sedaj naglašam pred vsem, da mi nečemo delati krivice nikomur. Mi privoščimo in priznavamo tudi Italijanom iste pravice, katere zahtevamo sami in zategadelj najostreje obsojamo ostudne vsenemške demonstracije v Inomostu. V Tridentu je dovolj prostora za italijansko vseučilišče in le zoper to se mi borimo, da bi se v Trstu ne godilo slovenskemu jeziku tako, kakor se je italijanskemu v Inomostu.

Prvo južnoavstrijsko vseučilišče pa mora stati v Ljubljani, tu v središču našega naroda. A naš narod je tudi pravičen in kakor se bosta na tem vseučilišču posestrili v prvi vrsti slovenska in hrvaška veda, tako tudi jezikom družih sosedov ne bomo branili pristopa na isto.

In tako bo na tej šoli tudi Nemcem in Italijanom, ki hoté živeti med nami, dana najlepša prilika, da se temeljito priuče našemu jeziku. Zakaj tisti predsodki o inferiornosti našega jezika, katere goje nemški avskultantje v Celju in italijanski uradniki v Primorju, morajo izginiti za večno. Kakor si šteje vsak Slovenec v dolžnost, da se temeljito priuči jeziku naroda, kateremu uraduje in katerega poučuje, tako mora skoro stopiti v veljavo tudi za naše goste stari klasični rek: Si vis vivere Romae, romano vivito more.

In čim bodo naši sosedje to uvidevali, postalo bo ljubljansko vseučilišče morda prvo ognjišče narodnega sporazumljenja in spoprijaznenja, prvi praktični poskus pravične Avstrije.

To je v tem vprašanju naše stališče napram sosedom.

A očita se nam tudi kulturna zakasnelost, češ, da še nismo zreli za vseučilišče, ter nam nedostaje učnih sil in knjig, in da niti svojih srednjih šol nimamo.

Tudi to očitje je neutemeljeno. Kar je bilo mogoče leta 1848, bo mogoče pač tudi danes. Sicer naj pa oni isti Nemci vprašajo same sebe, na kaki kulturni stopinji so bili oni tačas, ko so se borili za svobodo svojega jezika. Na višji gotovo ne, kakor je danes narod sloven-

ski! Pa seveda takrat je gromelo po nemšem hrastovji: »Der Gott, der Eisen wachsen liess, der wollte keine Knechte« — danes pa hote isti Nemci usuznjiti druge, nas. Zakaj le ob načelu narodne prevlade se da opravičiti upor zoper ljubljansko vseučilišče, tega načela pa slovenski narod ne bo priznal nikdar in nikdar.

In potem pomanjkanje srednjih šol? Kdo pa je kriv, da jih nimamo? Pač le oni Nemci, ki preté sleherno ministristvo strmoglaviti zaradi jedne same bore slovenske paralelke. Ta ugovor torej skuša greh opravičiti z grehom.

Sicer se je pa ugovor že opetovano temeljito ovrgel od pristojnejše strani in ravnotako oni zaradi učnih sil in knjig. Število slovenskih učenjakov, ki so dosihdob morali tuje literature bogatiti s svojimi duševnimi proizvodi, je ogromno in že to je zadosten dokaz, da se nam za duševni nivo našega vseučilišča ni bati.

Resnega ugovora zoper to naše stremljenje torej ni, na vse ugovore, ki morajo le rudečico srama posiliti v obraz vsakemu poštemu človeku, pa se v tem slovesnem trenutku ne bomo ozirali. Resnica je na naši strani in ker je resnica kakor olje, mora naposled splavati na vrh, na dan.

Zaupajmo torej v naš kulturni in narodni poklic, verujmo v bodočnost našega naroda in prišel bo dan, ko se bo sklonil tudi nad ta ubogi narod genij človeštva ter ga dvignil iz prahu kličoč mu: Vstani in hodi, tvoja vera v samega sebe ti je pomagala.

Govornik je predlagal naslednjo resolucijo:

»Današnji veliki shod izjavlja, da je ustanovitev vseučilišča v Ljubljani nujno potrebna v interesu kulturnega in gospodarskega napredovanja ne le slovenskega naroda, temveč tudi v interesu avstrijskega juga sploh in se jednoglasno obrača do visoke vlade, naj čim preje izpolni tozadevno, že neštetokrat utemeljevano željo, za katero se hoče ves narod potegovati dosledno in neustrašno, dokler se ne uresniči.«

Gospodarski pomen vseučilišča za Ljubljano.

Drugi govornik gosp. dr. Gregorič je govoril takole:

Velečenjeni zborovalci.

Dovolite, da tudi jaz spregovorim nekoliko besedi o današnji točki dnevnega reda, ki je sosebno za naše mesto Ljubljano vitalnega pomena. Toda prej ko preidemo tako rekoč v specialno razpravo, naj mi bo dovoljeno na kratko omeniti, zakaj da se mora ravno takoj pričeti z zgradbo vseučilišča, kot najvišjega kulturnega zavoda, če se hoče povdarjati kulturni razvoj vsakega naroda, pričeti tako rekoč z zgradbo hiše pri stehi. Sliši se čestokrat, da vseučilišče služi le takozvanim privilegiranim stanovom, širša masa naroda pa le gleda od strani, ker nima za to gmotnih sredstev. Toda gospoda, stališče, katerega zavzemamo pri vseučiliščni zahtevi, kot narodni potrebi, ne smemo nikdar zamenjati z gmotnimi potrebami naroda. Vsaki narod potrebuje izobrazbe, ako hoče tekmovati v svetovni konkurenci. V doseg tega moramo pa izobraževati posamezne dele naroda, ljudstva, to je posamezne stanove, iz katerih se ljudstvo sestavlja. Podati jim moramo z drugimi besedami potrebne raznovrstne šole. Kdo pa naj uči na teh šolah?

Logično edino le tisti, ki se je na višjih izobraževaliških izšolal, da ima potrebno sposobnost učiti ljudstvo v posameznih strokah. Iz tega razvidi tedaj vsakdo popolnoma lahko, da nam je treba v prvi vrsti višjih izobraževališč, da moramo tedaj pričeti pri kulturni zgradbi od zgoraj, ker le na ta način nam je mogoče ustanovljati raznovrstne izobraževalne zavode.

Drugače mora pa biti zopet postopanje, če govorimo o gmotni podpori ljudstva. Tu moramo pa v prvi vrsti fundirati širšo maso naroda, kajti ako dode gmotne podpore samo takozvani „višji desetistišč“, nima ljudstvo od tega nobene koristi.

V tem smislu blagovolite sprejeti danes moj govor o pomenu vseučilišča. — Ako se ozremo po širni naši Avstriji, vidimo, da je nje južni del glede višjih izobraževališč popolnoma zapuščen. Gradec je zadnja postojanka. Mladina iz južnih krajev mora zapustiti svojo domovino, ako se hoče posvetiti višji izobrazbi. Kaj to pomeni za roditelje, s koliko gmotnimi stroški je to zvezano, mislim, da mi ni treba dokazovati. Morebiti čuti to breme že marsikdo v naši sredi. Istina je, da je na ta način višja izobrazba popolnoma zaprta širši masi naroda.

Toda ne samo to dejstvo opravičuje naše stremljenje po ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani, govore za to še drugi tehtni razlogi. Mladina, ki je naša nada in bodočnost, zapustiti mora ožjo svojo domovino komaj po dokončanih srednjih šolah, ko nima še nikakoršnihkušenj o življenju. Nočem navajati, koliko se jih izgubi v valovih velikomestnega življenja, bodisi vsled pomanjkanja potrebnih sredstev, bodisi vsled družih vzrokov. Ta žalostna istinitost je itak znana. Toda morebiti huje ko ta, zadene narod druga posledica. V letih, ko je mladeniško srce najbolj pristopno vsakršnemu vplivu, mora zapustiti svojo domovino, v letih, katera se morajo šteti med najsrečnejše vsega življenja, živi v njemu do sedaj tujih razmerah. Kaj čuda, ako izgubi polagoma dotiko s svojo ožjo domovino, kaj čuda, ako mu izgine polagoma lepi ideal domovine, katerega je prinesel od začetka v svojem mladeniškem sreju na vseučilišče. Kako lahko se ta ideal pozabi! Če se v takih razmerah sicer ne oddalji svojemu narodu, ostane mu vendar nekaka mlačnost v bodočem njegovem delovanju. Redko so sejani zaradi tega oni je-kleni značaji, o katerih naš neumrljivi pesnik tako lepo govori! Tacih udarcev naš mali narod ne more dlje časa prenašati.

Nikakor pa ne zahtevam, da naj sedi mladenič vedno doma za pečjo, in naj ne skusi tudi življenja po širšem svetu. Toda to se lahko še vedno zgodi v poznejših letih, po dokončanih studijah, če mu sredstva dovoljujejo, ali pa vsaj proti koncu njegovih študij. Gotovo bi koristilo vsakemu dijaku, če preživi nekaj semestrov na drugih univerzah, a to naj se zgodi, ko postane z leti resnejši. Tedaj bo veliko mesto s svojimi raznimi znanstvenimi zavodi, s svojim razvitim življenjem prava šola zanj, ker on stopi v to življenje z resnimi nazori. Mladi dijak nima itak prva leta svojega vseučilišnega življenja ničesar od velicega mesta. Suče in giblje se le vedno v dijaških krogih in le redkokrat pride v drugo družbo. Drugače je pa dijaško življenje v manjših mestih. Najboljši dokaz cvetočega vseučilišnega razvoja so nam mala vseučilišna mesta na Nemškem, in nikdar se ne slišijo pritožbe bodisi od strani občinstva, bodisi od strani profesorjev in dijakov, da bi ta vseučilišča ne zadoščala svojem namenu.

V Avstriji imamo tako vseučilišče v Inomestu in Černovicah, in reči smem, da se smejo staviti ondi delujoče znanstvene moči najboljnim univerzam na stran.

Pri ustanovitvi vseučilišča v Černovicah povdarjal je tedanji naučni minister Stremayer, da je opravičena ta ustanovitev, ker pripada Bukovina že 100 let pod Avstrijo. In ko se je slavila 25letnica tega vseučilišča, pokazala je statistika, da je $\frac{3}{4}$ obiskovalcev rojenih v Bukovini. In vendar ni Bukovina veliko večja od Kranjske. Razložek obstoji edino le v tem, da je Kranjska že 600 let pod žezlom habsburške dinastije.

Če je pa že vprašanje vseučilišča na jugu za nas velevažno, postane to vprašanje za Ljubljano vitalno. Vsakemu so še v spominu grozni dnevi leta 1895. Polagoma dviguje se Ljubljana iz svojih razvalin, a pretekla bodo desetletja, da se zaceli rana. A v svrhu potrebujemo pomoči, potrebujemo novih virov. Kdor pozna vseučiliško življenje, mora pripoznati, da bi bila ustanovitev takega za-

voda za vse naše prebivalstvo brez razločka stanu in narodnosti velikanskega pomena. Z vseučiliščem imamo nado pridobiti tudi višje sodne in vojaške urade, ter druge učne zavode, kar bi gotovo pospeševalo gmotni razvoj Ljubljane. Ako ne dobimo pogojev razvoja, Ljubljana sama zase nima toliko sredstev, da bi bilo pričakovati onega napredka, katerega moramo imeti za gmotni razvoj vseh stanov. Označene pogoje zamoremo pa edino le dobiti, ako smo edini, kakor je bil edin deželni zbor kranjski, ko je brez razlike strank, brez razlike narodnosti enoglasno sklenil resolucijo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, ter v to svrhu enoglasno votiral izdatno svoto 500.000 kron. Edino mora biti vse prebivalstvo brez razlike strank in narodnosti ne samo v mislih, edino mora biti tudi v dejanju, edino tudi v sredstvih v doseg svojega cilja. V slučaju pa, da bi po tej slavnostni manifestaciji nastala nasprotstva pri naših zastopnikih, oglasi naj se ves narod, da je to njegova zahteva, ter da protestuje proti vsakemu strankarstvu. Kdor bi se pa ne hotel pokoriti, smem reči, tej suvereni volji naroda, ter podiral, kar bi drugi zidali, naj gre preko njega na dnevni red, in naj izgine iz javnega našega življenja.

„Stara pravda“.

Tretji govornik g. dr. Kokalj je pojasnil, da se gre pri vseučiliškem vprašanju za pridobitev, ki smo jo že večkrat imeli, za revindikacijo starodavne pravice.

Gosp. dr. Kokalj je rekel, da, ako se je oglašil tudi on k besedi, storil je to v namenu, da opozori na dejstvo, da vprašanje, katero danes razmotrivamo, nikakor ni novo, temveč že staro, jako staro.

Ako zahtevamo danes složno in odločno univerzo v Ljubljani, ne zahtevamo s tem nič novega, in ako se bode ugodilo ti naši upravičeni zahtevi, dobili in dosegli ne bomo nič novega, temveč nekaj le, kar smo dvakrat, oziroma trikrat že imeli in kar se nam je ravno tolikokrat tudi vzelo!

Da je ta moja trditev resnična, dokazujejo nam pretekli časi, iz katerih Vam hočem tu na kratko, če tudi ne popolno naslikati zgodovino ljubljanske univerze, odnosno tozadevnega gibanja.

Gospoda moja! Čez dobro leto, bodé ravno preminulo 200 let, odkar smo imeli v naši beli Ljubljani pravoslovna predavanja, ki so se pričela l. 1703, trajala potem nekaj let, a, žalibog, zopet prenehala za celo dolgo stoletje.

Res je ostala Ljubljana potem celo 18. stoletje hrez visoke šole, vendar nam je pa tudi v ti dobi zabeležiti odločen in mogočen klic po tem svetem ognjišču višje prosvete.

Tako so zahtevali l. 1787. deželni stanovci vojvodine Kranjske od vlade osnovo modroslovne fakultete v Ljubljani v spomenici, v kateri so temeljem najtehtnejših razlogov povdarjali in tudi dokazali, da je ravno Ljubljana na jugu našega širnega cesarstva ob meji Italije najprikladnejši kraj za visoko šolo.

Nedvomno bi bilo le v prilog dobri in pravični stvari, katero mi danes tu zastopamo, ako bi se danes zopet tako vitalna vsebina te spomenice sporočila poklicanim krogom.

Vendar je pa ostala ta pravična zahteva mogočnih deželnih stanov le glas vpijočega v puščavi.

Malo let pozneje pa je prišel mogočni čas francoske revolucije, ki je prinesla evropskim narodom toliko zla, a tudi z železno svojo pestjo razbila nešteto spon in verig!

Prosteja sapa je začela pihati po celi Evropi in ko se je nenasitni bog vojske nasrkal do siteda krvi, začelo se je tudi malim narodom daniti na polji duševne prosvete.

Pod vladarstvom mogočnega Korza, kateremu je naš Vodnik posvetil veličastni spev, svojo krasno pesem: »Ilirija oživljena«, uresničila se je tudi Ljubljani stara želja po visoki šoli.

Od leta 1810—1813 imeli smo namreč v Ljubljani prvič popolno univerzo, ki je izborna uspevala, kateri so pa bile, da govorim s pesnikom, kakor roži le kratke ure dane.

Ko so se Francozi umaknili iz Ljubljane, umakniti se je morala iz Ljubljane tudi popolna univerza!

Burno leto 1848, ozir. l. 1849,

ko je zopet treslo in pretresalo do dna duše staro Evropo, pa je prineslo Ljubljani vnovič popolno univerzo, ker ste se pridružili k že obstoječi filozofični, teološki in medicinično-kirurški šoli tudi še dve slovenski stolici za avstrijsko kriminalno in civilno pravo, kateri sta zavzela, imajoča dovolj slušateljev, Anton Mažgon ter dr. Ernst pl. Lehmann.

Ta pravna predavanja v slovenskem jeziku so pa že l. 1849 prenehala.

Isto leto se je sicer v nadomestilo otvorila v Gradcu slovenska stolica za državljansko pravo, a zgodovino slovenskih predavanj v Gradcu naj mi bo dovoljeno preiti, ker ne spadajo prav v ozki okvir mojega govora, s katerim Vam hočem na kratko načrtati zgodovino ljubljanske univerze.

Vprašanje o naši velevažni visoki šoli je za časa absolutizma skoro popolnoma zaspalo in treba je bilo nastopa ustavne dobe, da se je zopet postavilo na dnevni red.

Tu pa ne smem pozabiti one velepomembne seje kranjskega deželnega zbora dne 1. oktobra 1868, ko se je dosegel po viharini debati sklep večine, da naj se v Ljubljani znova osnuje akademija za slovenska pravoslovna predavanja.

Žalibog, da je ostal ta po hudem in ostrem boju doseženi sklep le na papirji!

Pozabiti pa tudi ne smem tu nepozabnega rodoljuba dr. Razlaga, ki se je v svojem l. 1870 ustanovljenem »Pravniku Slovenskem« z znanstvenim orojem boril za slovenska pravoslovna predavanja, odnosno za vseučilišče v Ljubljani.

Prezreti se ne sme l. 1871, ko bi bili potom ministra Stremayerja dosegli skoro slov. pravna predavanja v Gradcu.

Vendar so tedanje, skrajno nam neprijazne politične razmere zamorile uresničenje tega našega ideala že v kali.

Od tega časa je preteklo skoro 20 let, da je poklicani postavodajalni zastop, naš kranjski deželni zbor zopet zastavil v tem vprašanju svojo besedo ter zahteval l. 1890. slovensko pravno akademijo v Ljubljani.

To zahtevo so potem skrhali brez potrebe naši državni poslanci na obnovitev slovenskih pravoslovnih stolic v Gradcu.

Odgovor je bil pa obakrat neugoden!

Naša javna glasila so seveda prej tem časom in pozneje, kakor tudi danes vedno zvesto zagovarjala našo zahtevo po univerzi v Ljubljani ter s priznanja vredno vnemo delala na uresničenje iste.

V živem spominu so Vam pa gotovo še vsem znameniti in dalekosežni sklepi seje z dne 28. febr. 1898., v kateri je deželni zbor vojvodine Kranjske mej drugim sklenil prispevati k ustanovitvi »Cesarja Frana Josipa I. vseučilišča« v Ljubljani z ogromno denarno žrtvijo $\frac{1}{2}$ milijona kron, kateremu plemenitemu činu se je vredno in jednako požrtvovalno pridružilo tudi deželno stolno mesto Ljubljana.

Od tega časa sem postalo je stremljenje po univerzi v Ljubljani za vse južne kronovine dnevno vprašanje, ki se pred uveljavljenjem vseučilišča v Ljubljani ne postavi več iz dnevnega reda, kar naj si poklicani krogi dobro zapomnijo.

Po mojem skromnem mnenju sem s tem slavni gospodi zadostno dokazal, da z zahtevo po ustanovitvi univerze v Ljubljani ne zahtevamo nič novega.

Ako se bode dvakrat že ustanovljena in dvakrat nam zopet vzeta univerza v Ljubljani reaktivirala, potem se bode le popravila ona velika krivica, katero smo morali brez svoje krivde utrpeti.

Da se pa doseže reaktiviranje univerze v Ljubljani, v to pomozi Bog in odločni poslanci!

Soglasni sprejem predlagane resolucije pa podpiram z vsem srcem! (Burno pritrdjevanje.)

Meščanstvo in vseučilišče.

Gosp. Alojzij Lavrenčič je vprašal, kaj ima trgovec opraviti na tem zborovanju in je na to vprašanje odgovoril tako-le.

Stara je resnica, da sta si trgovina in kultura od nekaj zvesti spremljevalki.

Tri feničanskem trgovcu šol še niso mogli zaslediti; ali pri Grkih vidimo, da gresta trgovinska in politična moč pod pazduho, in ko se je Macedonija politično dvignila, najdemo tudi tam veliko šolo, akademijo »muzéon«, 280 let pred Kristom. Rimljan ni bil trgovec, pri njem primera odpade; ko se je za rimsko cesarstvo razdelilo, in so se preselili elementi prosvete v Bizanc, vzcvela je tam živa trgovina z vso zapadno in severno Evropo, z Indijo in Egiptom in l. 424 ustanovili so tudi tam veliko šolo, »Ateneja«. V današnji Italiji je zavzela trgovina v 10., 11. in 12. stoletju. (Amalfi, Genova, Piza, Benetke); če sem prav razumel, so predgovorniki ravnokar povedali, da so prav v tistih stoletjih cvetele tudi univerze v Bologni, Raveni in Padovi. Ali je trgovina povzročila omiko, ali je shajanje sinov tedanjih narodov pri materi vse vede, pri univerzi, zanetilo ogenj trgovskega duha, — v istem času so se po Italiji snovale banke, ustanavljala skladišča (fondachi) in započel se je menjalni obrat. Premnogi izrazi, ki so se nam v trgovini ohranili iz tistega časa, nam so žive priče, kako tesno poleg duševne omike je cvela trgovina. V 16. stoletju je prešla trgovina sicer k Portugalcem in Španjolom, ki si na duševnem polju niso stekli Bog ve kajih zaslug; ali trgovini teh dveh narodov ni pomogla lastna življenska moč do viška, ampak naključje, da so se po njih deželah iznašli novi svetovi, in prav nedostajanje duševne življenske moči tema dvema deželama ni dalo dospeti do tistega vrhunca trgovske mogočnosti, do katerega se je dvignila 2 stoletji pozneje Anglija. Ali v Angliji je cvelo duševno življenje vse drugače; že v 7., 8., 9. in 10. stoletju gojila se je veda intimno v družini, učenjakov in živo sta zablesteli v 12. in 13. stoletju duševni očesi Angleške, šolski lepotic Cambridge in Oxford! V dveh stoletjih je postala Anglija iz neznanne deželice mogočna svetovna država, in če ne bi mi vsi že tako vedeli ceniti jasnih duševnih vrlin Angležanov, — dve fenomenalni zastopnici vsega velikošolstva — Oxford in Cambridge (s svojimi 50 kolegiji, 160 profesorji, 18.600 doktorji in doktorandi in 7000 drugih dijakov), — bi dovolj glasno pričali, kako tesno je razmerje kulturne in trgovinske mogočnosti!

»Vštric spod goré zelene izvirata studenca dva...« toda zvesta si brata ostaneta skozi življenja polje naša dva vrelca: »trgovina in duševna omika«.

Vsi združno priznamo, **dana-rodu treba do velike veljave velikih šol!** Krasno spričevalo za svojo življenjsko silo smo Slovenci zaslužili s tem, da smo se do tukaj razvili brez univerze! »En miniature« imamo prav za prav že vse, kar imajo veliki narodi. A česa nimamo? **Impulza!** Vse kar se je dosedaj v tem oziru naredilo, so slabotni poskusi. Da imamo poleg vse svoje »slovenske« pasivnosti v sebi tudi mnogo zdravega, naravnega nagona do podjetnosti, — oziroma vsaj podlage zanj, zvedavosti, to vemo. A sužnji smo, sužnji drugih narodov! Kdaj je še kak Slovenec postal mogočen podjetnik, denarni mogotec? Denarjev si je pač marsikdo »priharantal«, — ali kje so tisti denarji? — V kranjski hranilnici, v papirjih on pa je doma za pečjo, kjer k večjemu »striže«. Naš duh omaga v prvem dobrem zimskem kožuhu! Kaj bom več slikal to žalostno prikazen! ki jo vsi do dosadnosti poznate; jednačil bi se s tem tistim, ki k večjemu tožijo, drugače pa roke križem drže. Mi nočemo tožiti, še manj roke križem držati, mi hočemo živeti, hočemo se boriti! Hočemo se priboriti do tistega, kar gre vsakemu narodu: do univerze!

V 16. in 17. stoletju, pravijo, da so si ustanovili mnogo velikih šol, samo da bi preprečili selitev domačih dijakov v tuje dežele. Opravičeno je vprašanje: ali naj zatiram o v sebi ta zdravi življenski nagon, danes, v 20. stoletju? Ne. Že 19. stoletje, ki je rodilo pristo trgovino, je dalo vsakemu narodu val za prospanje. Najmanjši narod lahko po-

skusi srečo na svetovnem trgovinskem trgu, — tam velja enakopravnost. Ali za enakopravnost je treba enakih duševnih močij, to je za vzpevanje jih je treba, in ker mi nečemo dalje hlapčevati, je nam jasno, da jih hočemo imeti! Mi hočemo, da se bo zdrava zvedavost našega ljudstva pokrepila v pogumno, samozavedno odločnost, **v inicitivo!** Potem vedri duhovi našega naroda ne bodo več zaostajali za manj vrednimi morda duhovi drugih narodov, ki na svojem mestu samo zato vspevajo, ker so se že na gorko vsedli. Potem se naši kapitali ne bodo več skrivali po nogovica, ampak tekli bodo tisto pot, katero jim odkazuje denar, ki ni zastoj okrogel! Naš narod z eno besedo nočemo, da ostane v čevljkah, ampak obuje naj **čevlje**, in mi zahtevamo zanj tistih predpogojev in pripomočkov z vzgojo, ki so imeli že kdaj vsi drugi narodi v tako obili meri! Naš duh, naša pamet, ki nista še navajena jasnega svetovnega obzorja, ker hlapčujeta, naj ne ostaneta zatrti v trdi lupini nočne nevednosti, ampak jasno solnce krepke samozvesti naj je obsije, da bosta vzkli in rodila mogočne sadove. In naš jezik, reva na pol hrom, ker se še dandanes ne upa prav migati, on naj postane krepak, jedrat, a gladek, obrusi naj se na veliki šoli. Angleški jezik, najgibnejši, najglajši, a tudi najkrajši jezik, ki je ideal trgovskega jezika, je potreboval nič manj ko 15 stoletij, da je to postal, kar je, a že od 7. stoletja dalje je imel to srečo, da so ga negovali učenjakarji; elegantna francoščina stara je le dve stoletji manj in sladki italijanski jezik je iz 11. stoletja. Ali kako so se vsi ti jeziki v dobili, ki nas loči od njih začetka, rabili, pilili! — Nemščini, ki je v lastni domovini prav za prav šele v 16., 17. in 18. stoletju dobila domovinsko pravico, se to takoj pozna na okornejšem ogróđu in kako intenzivna in razširjena je že celo stoletje njena raba! Kaj pa naj porečemo o slovenski pastorki? Pozabljena, borna čepi reva že štiri stoletja v kotu, a ne v kotu kakega bogatina in aristokrata, ampak v kotu našega ubogega kmeta! V mestu si že ne upa na ulico, in še v trgu si hitro navesi na se kak strgan plaščič nemške ali italijanske barve, samo da je ne bi zasramovali, sramotno ne preganjali. Proč s to nevedno ponižnostjo, proč s temi nestrpnimi razmerami! Mi hočemo, da pride naša nežna hčerka na prestol, ki jej gre, na vseučiliško stolico, in da kraljuje v prostranih avlah, mesto da služi gospodi zopetno službo. Da je za ono mesto zmožna, dokazala je že sijajno takrat, ko so Prešernove muze, k njej v goste hodile in tudi v vedi, da, celo na univerzi je pokazala svojo življensko moč. Tja nazaj jo hočemo tudi imeti, in od tam, iz vseučilišča obiskala bo kot bogata gospa tudi nas uboge trgovce. Da, potrebni smo je slovenščine, kakor nikdo drugi med nami in nikdo tudi ne čuti tako kot mi, kako čisto v tujem duhu da smo vzrasli! Zatorej s podvojeno zahtevo ponovim: da zdušno z vsemi drugimi slojevi zahtevamo slovenske univerze! Naš trgovski stan daje že dandanes za vseučilišče velik kontingent! Vstane naj prej ko prej, da razširi v narod iskro probujenosti, kvas prosvete in podjetja, da se nam prej ko prej zaplodi na vseh koncih in krajih generacija mladih, čilih Slovencev, ki bodo v vsakem pogledu enaki drugim narodom! Da je dandanj še nimamo, to najbolj čutimo v trgovini in žalosten vzgled naj nam bo zato Trst, kamor so morali priti Nemci iz rajha, da stopajo v stopinje odnehajočih italijanskih mogočnejšev, — kamor pa niso mogli Slovenci, ki imajo v Trstu nekaj kapitala! Ali kar je v Trstu zamujeno, naj ne bo drugod. Ljubljana, duševno naše središče, postani duševno naše oko! V središče naših dežel, v shodišče več dolin, jo je Bog postavil, in časti vredni močje so jej pomagali do cele zvezde komunikacij, ki bodo danes ali jutri dopolnjene in tekle skozi njo od Bosne do Monakovega, od Italije in Gorice do Ogrske. Tu se kmalu dvigni bodoči ponos našega naroda, slovenska univerza, mi trgovci te z živim in nestrpnim pričakovanjem že danes pozdravljamo!

Stališče socialnih demokratov.

V imenu soc. demokratične stranke je g. Linhart pojasnil, da njegova stranka prav z njenega mednarodnega stališča priznava popolno ravnopravnost vseh narodov ter bo zategadelj tudi glasovala za resolucijo. Treba pa je, da se začne aktiven boj, ker s platoničnimi resolucijami ni še nič doseženo. Poslanci naj puste svoje polovičarstvo in naj se postavijo na ekstremno jugoslovansko stališče. Seveda zahteva njegova stranka pravo neodvisno vseučilišče, ki bo stalo na podlagi popolne svobode znanosti in sploh popolnoma brezplačen pouk. Govornik je prečital v tem smislu sestavljeno izjavo njegove stranke.

Stališče krščanskih socialistov.

V imenu krščanskih socialistov je g. Gostinčar se izjavil za vseučilišče.

S tem so bile razprave končane in je zapisnikar g. stud. iur. Šega prečital došle brzojavke. Teh je došlo 136. Župan je dal potem predlagano resolucijo na glasovanje in je bila ta soglasno in z navdušenjem sprejeta.

Zborovanje je zaključil župan Hribar s krepkim ogovorom, v katerem je povedal, da so Čehi in Poljaki pripravljani podpirati naše prizadevanje za vseučilišče in da je razen slovenskih občin tudi že polovica dalmatinskih občin poslala peticije na ministrstvo za vseučilišče v Ljubljani.

Zborovalci so se razšli vsi navdušeni in so odhajajočim prvoboriteljem prirejali presrečne ovacije.

V Ljubljani, 2. decembra. Avstrijska kriza.

»Novo je Vremja« piše zopet v avstrijski krizi: Čas je že, da se iznebe Nemci nazora, da je vsaka slovenska zahteva, ki temelji na podlagi državnih zakonov in enakopravnosti, krivica in napad na nemško posest, ter da je vsaka izpolnitev takih opravičenih zahtev »koncesija« Slovanov. Češke zahteve glede notranjega uradnega jezika, glede vseučilišča v Brnu in glede ravnopravnosti češčine na Moravskem so docela pravične in naravne. Dunajsko časopisje meni, da se je parlamentarni položaj vsled izjave Čehov izboljšal, in tega mnenja je tudi vlada. Ali to je resnica samo takrat, če je tudi nemška spravoljubnost istinita. Žalibog, da se spravoljubje s šovinizmom ne da zjediniti.

Poljski klub.

»Glos Narodu« poroča, da se je v načelih poljskega kluba začel vršiti preobrat. Še pred letom je bilo v klubu nekaj politikov, ki so izjavili, da bi pod izvestnimi pogoji glasovali za nemški državni jezik. Danes pa bi izmed Poljakov za tak predlog ne glasoval nihče. Klub se bliža zopet Slovanom. To je provzročilo tudi nasilstvo Velikonemcev v Wreszenu proti Poljakom.

Vojna v Južni Afriki.

Sir Edvard Grey, vodja liberalnih imperialistov, je imel v Glasgowu govor, v katerem je ostro zavrnil bahatost Chamberlaina in dokazoval, da je sedanji kabinet docela nesposoben. Milner je edini mož, ki bi mogel dognati zadovoljivo rešitev, toda aneksija burskih držav je neizogibna. Minister notranjih del, Ritchie, pa je imel govor v Croydonu ter dejal, da angleška vlada ne more še enkrat ponujati Burom miru, katerega so enkrat že zavrnili. Toda, če bi kak general Burov, kot zastopnik oboroženih Burom, stavil mirovne pogoje, ki bi bili slični angleškim pogojem, in če bi se zadovoljili Buri le z reprezentativno vlado, potem bi se mir sklenil lahko. Da govori minister o eventualiteti miru, gotovo ni znamenje, da je Anglija zmagovita. Saj pa ni čudno! Ako ima Kitchener samo še 45.000 porabnih vojakov, je položaj Angležev naravnost obupen. Zato je postal Kitchener truden in bolehen, in general Hamilton je došel minoli terek v Kapstad, da prevzame vrhovno poveljništvo angleške armade. Za Bullerjem Roberts, za Robertsem Kitchener in sedaj že Hamilton, a vojne še noče biti konec. Dewet, Botha, Delarey, Steijn, Mayer Fonche in dr. so danes še prav tako bojevit in zmagovito neizprosni kot spočetka vojne, ko je živel še stari Joubert.

Komerz „Slovenije“ na čast ljubljanski deputaciji.

(Konec.)

S krepkimi besedami spominjal se je neki govornik neumornega, vstrajnega delavca na našem narodnem polju, gosp. dr. Majarona in sklepal z željo, da postane želja po slovenski »almi mater« preje ali sleje meso in kri, in kliče: »Slava g. dr. Majaronu!«

Dr. Majaron pravi, da sedaj, ko se klic po jugoslovanski univerzi razlega zares že »od Spielfelda in Gosposvetskega polja do Adrije in Črne gore«, bilo bi o nujnosti in potrebi govoriti odveč. Danes pa zopet vidi, kako prijetno je bivati v družbi z jugoslovansko mladino in kako neprecenljive vrednosti bi bilo, ako bi mogla slovenska inteligenca biti v vedni dotiki z akademično mladino, in to bi se zgodilo v slučaju, ako bi imeli v Ljubljani univerzo. Govornik omenja, da se v zadnjih letih večkrat starejši rodoljubi niso razumeli z akademično mladino, ki je zahtevala po vsej pravici, da mi drugače nastopajmo v domovini. On ne prezira mladinskih idealov. Mladež bi ne bila akademična, ako bi poznala stagnacijo idej. Vseučiliška mladina prehití starejše rodoljube s svojimi nazori, ker lahko zajema iz živega studenca modernih znanosti. Mi pa, oddaljeni in preobloženi z vsakdanjim delom, ne moremo vselej hitro iti za naprednim duhom, ki se širi iz vseučilišč. Vse to bi bilo drugače, ako bi imeli svojo ljubljansko univerzo, kajti njeni napredni duhovi ne bi vplivali samo na njene slušatelje, ampak tudi na vso okolico in narod. Med vseučiliško mladino in odraslo inteligenco bi bila živa komunikacija, katera bi tudi vzdrževala jedinstveno narodno prosveto. Govornik nadalje povdarja, koliko akademikov se izgubi v teku studij na tujih vseučiliščih; skoro vsako leto gre na Dunaj in v Gradec okrog 120 slovenskih dijakov, a čez pet let se jih vrne v domovino kakih 15. To je bilanca, ki nam drastično slika izgubo duševnega in gmotnega narodnega kapitala, in ki kaže vso nevarnost za bodočnost slovanskega naroda. Ni čuda, da mladina, ki sama krvavi iz stotero ran, sedaj zahteva domačo univerzo. Za to gibanje Vam je vsa inteligenca in cela domovina od srca hvaležna, kajti narod brez krepke impulzivne mladine ne more pošteno eksistirati in še manj računati na bodočnost. Govornik pozivlje mladino, da naj o počitnicah zahaja med narod, prireja shode in ga poučuje z raznimi predavanji; starejši rodoljubi pa se bodo iz srca radi udeleževali njih napredka. To se mora zgoditi, dokler še nimamo univerze. Potem izraža veselje, da so se slovanski akademiki v tako lep slogi zbrali in zatrjuje, da bo vsem starejšim rodoljubom ta večer ostal v prijetnem spominu. Iz ur, ki smo jih nocoj doživeli, bomo črpali novih močij in novega navdušenja. Vstrajajmo vsi in imejmo pred očmi, da ljubljansko vseučilišče ni samo za Slovence, ampak tudi za Hrvate in Srbe parola, o kateri se lahko reče: »In hoc signo vinces«. Za prijazno priznanje se ne morem dovolj zahvaliti s svojimi skromnimi besedami in sklepam s krepkim: »Vivat alma mater Francisco Josephina«, »živela bodoča univerza v Ljubljani!« (Viharni aplavz.)

Nato se je oglašil Čeh, primarij dr. Drozda in pozdravil z vznesenimi besedami celo družbo, posebno svoje stare drage prijatelje, omenjal, kako goji »zpečky spolek slovanský« vzajemnost slovansko na Dunaju, ter izraža željo, da bi se bratom Jugoslovonom ideali uresničili.

Tretjemu členu deputacije dr. Požarju je napisal iur. Gr. Žerjav, ter povdarjal srečno misel mesta Ljubljane, da je poslala baš g. Požarja v tej zadevi na Dunaj. Kjerkoli se čuje o razvitku slovanskega šolstva, čuje se tudi ime Požarjevo, s katerim je tako tesno zvezano. On je ravnatelj edinega slovanskega višjega tehniškega zavoda, v katerem se dekleta vzgajajo v pravem narodnem duhu, in mi bojujoč se za svoje višje učilišče, želimo, da se tudi njih zavod poviša v srednjo šolo, da jih bomo mogli pozneje pozdraviti kot kolegince v naši bodoči »almi mater«. (»Živio«-klici.) G. dr. Požar, ki je kot profesor vzgojil že toliko mladine za akademične študije, je nam vsem ljub in drag, njega častimo kot vzor-moža in njemu na

čast dvigam svojo čašo ter mu kličem »Živio!« Po burnem odobravanju je napil govornik še g. Hrenu, svetniku trgovske zbornice, katera tudi sedaj bojuje boj za višje trgovsko učilišče in želi taisti lepéga uspeha v tem boju.

G. dr. Požar izraža svoje veliko veselje, da vidi toliko znanih obrazov, s katerimi je občeval za časa gimnazijskih študij. Da jih vidi kot akademike, smatra tudi nekoliko za svoje plačilo, trud in — zaslugo. On zastopa želje slovanskega naroda, in če vidimo, da narod trpi, ljubimo ga tembolje in mu hočemo pomagati. Naš dični starosta Hribar, v katerega družbi se nahajamo, je mož, kateremu se ima ne samo Ljubljana, ampak vse Slovenstvo mnogo, mnogo zahvaliti, ki je že toliko storil za Ljubljano, je tudi sedaj jeden prvih, ki bi rad ravno z vseučiliščem delal krono na glavo slovenski domovini. A ne samo v korist Ljubljani, marveč tudi v korist slov. mladini, in zlasti tudi tistim, ki drugače ne bi imeli prilike hoditi na vseučilišče, zahtevamo vseučilišče v domovini; število slušateljev bi bilo dvojno in trojno, da je tam, kamor spada. Zahteva naša pa je tretjič tudi v korist Avstrije same; kajti ljubljanska univerza bo na jugu odlična nositeljica avstrijske ideje, mogočen steber protivsem sovražnim aspiracijam Vsaka stvar traja leta in leta, a ideja slovanskega vseučilišča je stara že sto let. Nikdar več ne odjenjamo od svojih zahtev. Mi moramo to idejo širiti naprej in zahtevati povsod, da se nam slednjič da to, kar nam je v postavih zagotovljeno. Govornik napije ideji slovanske energije. (Burno odobravanje.)

Svetnik trgovske zbornice g. Hren se zahvali na napitnici in nazdravi, povdarjajoč, da je on zastopnik cele dežele z ozirom na trgovski stan, v imenu cele dežele.

Tovariš med. Kobal obžaluje, da se razun dra. Ploja ni udeležil nobeden izmed ostalih poslancev našega komersa in napije dru. Ploju kot možu, ki vodi v državnem zboru vso tozadevno akcijo.

G. posl. dr. Ploj se zahvali za laskave besede ter naglašja, da, kadar se gre za tako važne stvari, ne smemo misliti na to, kaj nas loči, ampak kaj nas družijo. Omenja, kako so se jugoslovanski poslanci v tej točki zjedini in zagotavljajo, da bodo vedno složno postopali in storili vse, kar jim bode mogoče, in nikdar ne bodo odjenjali, ampak pri vsaki priliki vnovič zahtevali univerzo, dokler je ne dobimo. Kakor se bratje Čehi za nas potegujejo, tako se bomo tudi mi za njih opravičene zahteve, ker dobro vemo, da, kar Čehi pridobijo, je tudi nam v korist, in ker so naši najboljši zavezniki. (Živio in Na zdar-klici.)

V imenu navzočih Hrvatov je govoril g. med. Mimica in nazdravil univerzi v Zagrebu in v Ljubljani ter napredku hrvatskega in slovanskega naroda.

G. dr. Jetl je govoril zanosno v češkem jeziku ter povdarjal, koliko znamenitih korikef je že dal češki narod »kulturnim« Nemcem (Albert, Komenský itd.).

G. prof. Reisner je omenil, da je bila »Slovenija« vedno tisto društvo, v katerem se je najlepše faktično kazala jugoslovanska vzajemnost in družila pod svojim okriljem Hrvate in Srbe, kar posebno dokazuje tudi današnji večer, ter napil srbskemu akad. društvu »Zorac«.

Čeh g. med. Lengsfeld izraža simpatije »Českého akademického spolku ve Vidni« in govori o organizaciji slovanskega dijaštva.

Na to napije g. Hren tamburašem hrvatskega akad. društva »Zvonimir«, ki so med presledki prav pridno udarjali, in predsedniku »Slovenije«.

Bolgar g. Boškov povdarja solidarnost bolgarskih dijakov za slovansko univerzo v Ljubljani.

Srb g. med. Dimitrijević biča v sarkastičnih besedah slovansko, zlasti jugoslovansko neslogo in pozivlja navzoče k solidarnemu delovanju.

Kot zadnji se je oglašil v imenu poljskega akad. društva »Ognisko« g. iur. Rajkowski in izrazil istotako simpatije poljskih dijakov za slovansko težnjo.

Naše bratsko društvo »Triglava« v Gradcu, katero deluje vedno in povsod roko v roki s »Slovenijo«, pozdravilo je tudi to naše zborovanje z brzojavko, ka-

tero je predsednik med zborovanjem prebral in je bila z navdušenimi živio-klici sprejeta. Brzjavka se glasi: »Slovenski akademiki graški ljubljanski deputaciji, bratskemu društvu »Slovenija« in vsem zbranim sobojevnikom za veliki in kulturni narodni ideal srčen pozdrav!«

Kakor omenjeno, udarjal je med predsedki tamburaški zbor, pel je oktet »Slovenije«, pela sta solo gg. Kozina in Ašič, na glasovirju jih je spremljal gosp. iur. Černe.

Po polnoči zaključil je predsednik zborovanje, pozdravil še enkrat odhajajočo deputacijo, in na to se je vršil pod vodstvom starešine, g. Reiserja, jako animiran zabavni del.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 2. decembra.

— **Osebnosti.** Praktikant na vseučiliški knjižnici v Pragi, g. dr. Ivan Žmavc, je imenovan amanuensisom istotam.

— **Za vseučilišče v Ljubljani** so poslane potome mestnega magistrata peticije včeraj na ministrstvo za uk in bogočastje sledeče občine: A) Kranjska: Rova. B) Štajerske: Bizelj, Breštovec, Cvetkovci, Sv. Miklavž in Pilštajn. C) Primorske: Žaga. Naravnost na ministrstvo sta poslali občini Kastav in Št. Rupert. Danes pa: A) Kranjske: Breznica, Češnjice, Kanderše in Vremski Britof. B) Štajerski: Gomilsko in Zdole. C) Primorski: Banjšice Sv. Duha in Gorjansko.

— **V današnji seji poslanske zbornice** pride na razpravo nujni predlog zastran slovenskega vseučilišča. Glasovalo se bo najprej o nujnosti tega predloga. Pri sedanjih razmerah še misli ni, da bi bila nujnost sprejeta, kajti za sprejem nujnosti je treba dvetretjinske večine, katere na noben način ni dobiti, ker bodo tako Nemci kakor Italijani glasovali proti nujnosti. V zvezi temu pa bo razprava znamenita in impozantna manifestacija za vseučilišče v Ljubljani ter v tem oziru velikega pomena.

— **Občinski svet** ima v torek, 3. decembra t. l. ob petih popoldne sejo. Na dnevnem redu so: Naznanila predsedstva in poročila o prošnji za podelitev privolila do uporabe jubilejske ubožnice in na Poljansko predmestje (mestno jamo) prestavljenega skladišča za orodje; o dopisu deželnega odbora v zadevi gradnje domobranske vojašnice; o 36. žrebanju mestnega loterijskega posojila; o dodatnem izposlovanju kredita 700 kron za nakup še jednega stroja za izpraznjevanje greznic; o izvolitvi dveh članov v priredbeno komisijo za osobno dohodarino; o porabi dotacije za okrajno učiteljsko knjižnico; o polaganju vodovodnih cevij po Sodnijskih ulicah; o oddaji vode c. kr. tobačni glavni tovarni za škropljenje dvorišč in nasadov; o nakupu hiš Pohlovkine ustanove v Krakovem; o mestnega magistrata nasvetu o neki dražbeni zadevi.

— **Grdo ligurijanstvo!** Dr. Tavčar je z zadnjim govorom v dunajski poslanski zbornici zadel naše klerikalce v živo. Pomagati si hočejo iz svoje sramote z nemoralnim ligurijanstvom. Govornik je rekel: »Dem slovenischen Volke ist eine grossartige Volksverdummung noch für ein Jahrhundert garantiert.« »Verdummung« je »nomen actionis«. »Actores« — krivci pa so isti ligurijanski klerikalci, ki hočejo narodu ukrasti zdrav duševni in materijalni razvoj. Tavčar je res s to besedo hudo zadel, pa ne naroda, ampak tatove njegovega zdravega razvoja, recte klerikalce. Pokazal je pred vlado in pred tujci na elemente, ki škodujejo razvoju, zadržujejo in celo uničujejo napredek naravno obdarjenega in inteligentnega ljudstva svoji vladodržnosti v korist. Tale primer naj pojasni klerikalno-perfidno tolmačenje Tavčarjevih besedi: A vidi, kako sega uzmovič B v žep C-ju, in opozori okolico na nevarnost, ki preti C-ju. Ali je s tem imenoval C-ja uzmoviča in nepoštenjaka, ali pa je krenil samo pravega in jedinega krivca, nepoštenjaka B-ja? Odgovor je brez ligurijanske morale samo eden mogoč! Živio — Liguori!

— **Repertoir slovenskega gledališča.** Jutri, v torek se uprizori zo-

pet dramska noviteta, francoska burka »Kontrolor spalnih vagonov«, ki se igra po vseh avstrijskih odrih v največjo zabavo občinstva. Igra je polna najkomičnejših, francosko-elegantnih situacij ter je dosegla povsod še večji uspeh kot »Coralie & Comp.« ali »Dama Maxima«. Pseudokontrolorja igra g. Lier, ki nastopi po daljšem premoru zopet v večji komični vlogi, pravega kontrolorja pa g. Deyl. Večje vloge so nadalje v rokah gospe Danilove, gosp. Verovška, gđe. Ruckove in g. Danila. Občinstvo prav posebno opozarjamo na to francosko burko Bissonovo. V četrtek, na Miklavžev večer ni predstave.

— **Slovensko gledališče.** Včeraj popoldne se je pela izjemoma, in sicer na čast udeležencev meščanskega shoda za ljubljansko univerzo opera »Alessandro Stradella«, pri kateri sta se odlikovala g. Olszewski in gđe. Noëmi; zvečer pa se je ponavljala narodna igra s petjem »Od stopnje do stopnje« z gospo Polakovo. Gledališče je bilo razprodano, občinstvo prav animirano. P.

— **Telovadno društvo »Sokol« v Ljubljani** priredi s sodelovanjem sl. meščanske godbe v četrtek, dne 5. decembra t. l., Miklavžev večer v telovadni dvorani »Narodnega doma«. Vzpored: 1. R. Novaček: »Kje domov moj?«, koračnica. 2. V. Parma: »Triglavske rože«, valček. 3. V. Hausman: »Jugoslavija«, ouvertura. 4. Nastop Miklavžev s sijajnim svojim spremljevalcem. 5. D. Jenko: »Sutra rano«, pesem. 6. R. Wagner: Fantazija iz opere »Lohengrin«. 7. L. Gauné: »Carica«, mazurka. 8. J. Schinzel: »Raznoterosti«, veliki potpourri. 9. J. Dvořák: »Nova koračnica sokolska«. Začetek ob polu 8. uri zvečer. Vstopnina: Členi so prosti vstopnine, rod-bine členov plačajo 20 kr., nečleni po 40 kr. od osebe; otroci prosti.

— **Nadučitelj g. Josip Pavčič** iz Velikih Lašč je napravil na Dunaju državni izpit za klavir in petje s prav poljnim uspehom.

— **Pobožen skrunitelj otrok.** Iz Mengša se nam piše: Marljiva žandarmerija je 29. m. p. razkrila nezasiškan škandal, ki se je čez leto dni godil v klerikalnem taboru v Stobu. Aretovala je 31letnega oženjenega Frana Kreča, po domače Jerčana iz Stoba št. 43 in ga izročila sodišču v Kamniku. Kreč je s svojo ženo tako slabo živel, da je revica več kakor dvajsetkrat morala zapustiti streho svojega moža. Njegova družica mu že leto dni ni več dopadla, tembolj pa so se mu dopadle nežne deklice v starosti 9 do 10 let in neko 17letno umobolno dekle. Pobožni Kreč, ta veliki in ognjevit klerikalec, je, kakor se čuje, tekoma jednega leta oskrnil 15 deklic iz Stoba, katere večinoma še šolo obiskujejo. Da je svoje hudodelske oskrunitve laglje izvrševal, znal si je prav premeteno pomagati. Klicaj je otroke k sebi, dajal jim denar, naj gredo po žganje in naj mu ga prinese v hišo. Otroci so ž njim pili, in ker so bili hitro opijani, je mogel z njimi uganjati, kar je hotel. Tudi jih je zvaljal v hišo s tem, da naj pridejo po jabolka. Ko so posamezne matere prišle počenjanju pobožnega svinjarja na sled, so vse prikrile in varovale tajnost, ali žandarmerija je končno vendar razkrila vso stvar. Gotovo je umestno vprašati: Kdo je kriv, da so se otroci dali tako zlorabljati? Krive so različne okolnosti, gotovo pa je krivo tudi to, da dušni pastir beneficijast Strupi ne utegne, pečati se s svojim poklicem. Z lece na Goričici se ne čuje družega, kakor zmerjanje na liberalce in brezverce, a kakor govore ljudje, se tudi v šoli pri krščanskem nauku pitajo otroci največ s politiko. Kdor ima toliko opraviti s politiko, seveda ne utegne, utrjevati med ljudstvom morale, ki v takih razmerah mora hirati, tembolj, ker je očitno, da velja za najmoralnejšega človeka lahko vsak izpridenec in ničvrednež, če je le zvest pristajal duhovniške stranke.

— **Štajerski dež. odbornik dr. Moric vitez Schreiner** se je, prisiljen po dolgi bolezni, umaknil iz političnega življenja ter odložil vse svoje mandate. Schreiner je bil neizprosno sovražnik štajerskih Slovencev in je njihovi prizadevanjem škodoval kolikor in kjer je mogel. Kot član deželnega šolskega sveta se je posebno zavzemal za to, da se ljudska šola postavi v službo

germanizacije, in je ustvaril tisti načrt, po katerem se sedaj na slovenskem štajerskem ustanovljajo samonemške šole.

— **Tiskovna pravda.** Pri mariborskem porotnem sodišču je bil umirovljeni župnik g. Fran Šegula obsojen na mesec dni zapora zaradi nekkih člankov v »Slovenskem Gospodarju« in v »Südsr. Presse«.

— **Pri občnem zborovanju »Narodne čitalnice v Celji«** dne 22. novembra 1901 izvoljeni odborniki konstituirali so se pri še isti dan se vršeci prvi odborovi seji sledeče: Predsednik: gosp. dr. Jos. Sernec, odvetnik, podpredsednik: gosp. dr. Ivan Dečko, odvetnik, tajnik: gosp. dr. Jos. Karlovšek odv. kand. blagajnik: g. Jos. Kožuh, c. kr. profesor, knjižničar: g. Matej Suhač c. kr. profesor. Odborniki: g. dr. Josip Hohnjec, duhovnik, g. dr. Juro Hrašovec, odvetnik, g. dr. Hinko Šuklje, zdravnik, g. dr. Jos. Vrečko, odvetnik. Namestniki: g. Anton Mirnik, c. kr. poštni ofic., g. Fran Lončar, tajnik posojilnice, g. Ivan Vavken, tajnik hranilnice, g. Peter Koštič, trgovec. Gospod dr. Jos. Sernec voljen je letos že petindvajsetokrat predsednikom »Narodne čitalnice v Celji«. — Častitamo! Odbor odposlal je v smislu soglasnega sklepa občnega zbora peticijo za slovensko vseučilišče na državni zbor in na c. kr. naučno ministrstvo.

— **Zopet obsodba na smrt.** Pred mariborskim porotnim sodiščem se je v soboto vršila obravnava, ki je razkrila kaj žalostno sliko iz kmetijskega življenja. Obtoženi sta bili 24letna Marija Kerček iz Sp. Polskave zaradi detomora in njena 46 let stara mati Katarina Kerček, zaradi umora. Mati in hči sta se pečali z jednim in istim hlapcem, s katerim je mati imela tudi otroka. Ko so se pri Mariji Kerček pojavili nasledki obče-vanja z materinim ljubimcem, sta se mati in hči dogovorili, da ubijeta otroka, ko pride na svet. To sta tudi izvršili. Ubili sta otročiča z udarci s pestmi in truplo prav površno zakopali, tako da so po mnenju Katarine Kerček psi in mački truplo požrli. Obe obtoženki sta bili obsojeni in sicer Marija Kerček na 4 leta, njena mati Katarina Kerček pa na smrt na vešalah.

— **Konj splašil** se je v soboto zvečer na Dunajski cesti pred cerkvijo pri sv. Krištofu sijakarju Antonu Planinšku in je drvil proti železniškemu prelazu. Zadel je v zaprte prečnice in jih odprl ter skočil na železnični tir ravno pred vlak, ki je prepeljal. Sijakar je z vso silo potegnil konja na stran, sicer bi se bila lahko velika nesreča pripetila.

— **S steklenico** po glavi je udaril delavec A. J. postopača F. B., kateri mu je hotel šnops vzeti.

— **Ura v vodi.** Služkinja Antonija Sterle, Ključarske ulice št. 3, je našla pri pranju ob Ljubljani v vodi srebrno uro.

— **Vojaki med seboj.** V neki gostilni so se vojaki med seboj sprli in stegli.

— **Pri ponočnih vajah,** katere so imeli vojaki v soboto zvečer na Selu, je neki vojak nagloma umrl.

— **Nezgoda.** Sodni uradnik I. J. je danes ponoči na Rimski cesti na hodniku izpodrsnil in padel in si pri tem desno nogo v členu izvil.

— **Pes je popadel** včeraj popoldne pri Ahlinovi hiši na Karlovski cesti šte. 17 delavca Franceta Suhodolnika in mu raztrgal suknjo in bluzo. Pes je bil priklenjen, toda Suhodolnik je prišel približno njega in tako ga je pes popadel. Popadenec se je zelo prestrašil in je upil kakor blazen.

— **Tatvina.** Kaplanu Francu Ferjančiču pri sv. Jakobu v Ljubljani je v soboto zvečer ali včeraj zjutraj ukradel neznan tat iz stanovanja 267 kron.

— **V vodo skočiti** je hotel včeraj popoldne pri Malem grabnu vojak 27. pešpolka P. P., kar pa sta dva druga vojaka zabranila. Vzrok je nesrečna ljubezen. Fant se je bil zaljubil v služkinjo P. P. na Emonski cesti. Mati služkinje je prepovedala ljubezen. To je fanta tako užalilo, da si je hotel vzeti življenje. Preoblekel se je v civilno obleko, katero je imel pri nekem prijatelju spravljeno, potem je šel v Zabukovčevo gostilno na Opekarski cesti, kjer je pil v družbi dveh vojakov. V gostilni je izdal, kaj namerava

in zato sta šla vojaka za njim in preprečila samomor zaradi nesrečne ljubezni.

— **Pogrešana** se 9letni Jošt Bole, ki je pastirček pri Marjani Bezlan v Savljah in Anton Gajeta, delavec, poprej stanujoč na Zaloški cesti št. 15.

— **Dva tička** je ujela mestna policija, nekega Hugona Boehma in nekega Franceta Maroneta, oba potnika z Dunaja, ki sta ljudi v kavarnah in gostilnah v raznih mestih sleparila pri prepovedanih igrah. Tudi v Ljubljani sta poskusila svojo srečo v neki ponočni kavarni in sta res nekega potnika obrala. Policija je izvedela za to in je včeraj zvečer oba tička, ko sta ravno večerjala v hotelu, zajela in lepo vsakega posebej odpeljala v zapor. Izročili so ju sodišču.

— **Utopljenca** so našli v Ljubljani pri Vevčah. Truplo, ki je ležalo kakih 14 dni v vodi, so prinesli v mrtvašnico pri sv. Urhu v Dobrunjah. Utopljenec je kakih 40—50 let star in ima na sebi slabo črno obleko. Kdo je utopljenec, se še ne ve.

— **Izgubljene reči.** Na poti iz Spodnje Šiške do deželnega gledališča je izgubila neka dama zlato uro in zlato verižico z violenatim kamnom. — Učiteljica M. G. je izgubila v mestu zlat prstan z modrim kamnom. — Neke gospodična je izgubila v soboto popoldne na poti od Židovskih ulic čez Mestni trg in skozi Špi-talske ulice do Prešernovih ulic zlato žensko uro in kratko zlato verižico, na kateri je bila kot obeseš štirivoglata ploščica z modrim kamnom.

— **Darila za otroke,** ki se bodo delila na Miklavževem večeru ljubljanskega »Sokola« v četrtek zvečer, naj se oddadō do četrta opoldne za naslovi v trafiki g. Šešarka.

— **Iz slovanskega sveta.** Sibirski železnica je dogotovljena. 9. listopada, šesti obletni dan, kar je začel carovati Nikolaj II., je bil dovršen v Menduhu v Mandžuriji železniški tir, kateri je 12.000 km dolg. Z zgradbo so začeli l. 1891., potrošilo se je zanjo 1000 milijonov rubljev. — V Parizu bo ustanovljen Mickiewiczov muzej. Sin največjega slovanskega pesnika, Wladyslaw, živi zdaj v Parizu ter želi zbrati v tem muzeju vse spomine na slavnega Poljaka. — Glasbeni mojster Kubelik je posetil na svojem potovanju v Ameriko virmberškega kralja, ki ga je po koncertu povabil k večerji ter odlikoval z visokim redom za znanstvene zasluge. V Londonu je bilo pri koncertu tudi 6 članov kraljevega rodu. Angleški časniki ga smatrajo za Madjara. — Najnovejši roman H. Sienkiewicza je založila »Biesiada Literacka« (Literarno društvo). Junak romana je slavni Jvan Sobieski, vsebina romana pa osvobojenje Dunaja; roman je naslovljen »Na polju slave«. — Dvorni svetnik dr. Jiruš, profesor zdravilstva na češkem vseučilišču, ki je minoli teden umrl, je oporočil vse svoje imetje v vrednosti 92.000 K »Společnosti musea kral. českého.« — Bivši podžupan mesta Prage, Jos. Kandert, ki je te dni umrl, je vse svoje premoženje v znesku 200.000 K zapustil češki »Šolski Matici«.

— **Zakon srbskega kralja.** V zadnjem času se razširjajo v Parizu zopet najrazličnejše vesti o zakonu kralja Aleksandra s kraljico Drago. Francoski listi celo javljajo, da se hoče Aleksander ločiti od svoje soproge ter se iz nova poročiti z njeno mlajšo sestro Jeleno Lunjevica. Mlada, lepa Jelena je baje odbila nedavno več snubačev, češ, da hoče ostati pri sestri. Kraljici Dragi se je baje zdelo to čudno in je zahtevala od svojega moža, naj odstrani Jeleno, česar pa kralj baje ni hotel storiti. Radi tega se je prigodilo mej kraljem in kraljico več neljubih prizorov, katerih posledica naj bi bila razporočitev. A v to noč privoliti kraljica Draga. Te in še druge vesti prinašajo francoski listi, ki so pa bržčas vse izmišljene. Od druge strani se namreč čuje, da živi kralj in kraljica v najlepšem sporazumljenju.

— **Od veselja umrla.** V Balassa-Gyarmatu se je pripetil nedavno žalosten slučaj. Gospa Ignacija Pfeifferja se je pripeljala iz Duna-Pentele v Balassa-Gyarmat k poroki svoje vnukinje Margite Heks. Po poroki je blagoslovila novoročenco, in ko je izgovorila zadnje besede,

se je zgrudila mrtva na tla. Prej je bila njena najsrčnejša želja, da bi oddala vnukinjo ljubečemu in skrbnemu možu. Ko se jej je ta želja izpolnila, je pa od veselja umrla.

*** Ali hočeš biti srečen?** Neki star bretonski narodni pregovor odgovarja na to vprašanje: Ali hočeš biti srečen en dan? — Napij se! — Ali hočeš biti srečen tri dni? — Oženi se! — Ali hočeš biti srečen osem dni? — Zakoli si prešiča! — Ali hočeš biti srečen vse življenje? — Postani župnik!

*** Električen stroj — mesto britve.** V Parizu je sestavil brivec Bon-temps stroj, ki nadomestuje brivec in brivca. Ta mali stroj treba držati prav malo časa v roki ter ga premikati, in človek je obrt. Brivec je stroj že rabil, toda dotičniki, katere je s tem električnim strojem bril, so opazili, da imajo vsi spodnje dele obraza — višnjeve. Zdravniki so dognali, da jih je stroj ožgal. Brivec je moral svoj stroj zopet odložiti, 14 njegovih delodajalcev ga je pa že tožilo, ker jim je ožgal obraze.

*** Dela grofa Tolstega.** Deseta izdaja del grofa Tolstega — v 15 zvezkih — se je doslej prodala že v 80.000 eksemplarih. Vsa dela te izdaje stanejo 80 frankov. V ruskem oddelku »British Museuma« je 200 nemških, 150 francoskih, 120 angleških, 50 danskih in švedskih prevodov del Tolstega. Tudi nekaj tartarskih, javanskih in hindostanskih prevodov je poleg. Izmed del Tolstega je izšla n. pr. drama »Moč tem« v 140.000 iztisih, »Gospod in delavec« v 200.000 iztisih, »Prvo berilo za otroke« v 600.000 in »Nov abc« v 800.000 iztisih.

*** Radi dobitka v loteriji — zblaznela.** Iz Berolina javljajo: Nedavno je stavil pomočnik Stock v loteriji in dobil 18.070 mark. Njegova žena je bila tega dobitka tako vesela, da je samega veselja — zblaznela. Prepeljati so jo morali v blaznico. Njen mož pa dela, kakor doslej, pri svojem mojstru.

*** 80 mrtvih.** Kakor javljajo iz New-Yorka, se je dogodila na Wabash-železnici v bližini Seneka strašna nesreča. Vlak napolnjen z vseljenci je butnil ob drug vlak, ki mu je prišel nasproti in sicer s tako silo, da se je več voz zdrobilo in se je vlak vnel. 80 oseb je mrtvih, 150 pa poškodovanih. Vlak z vseljenci bi se bil moral pri postaji Seneka ustaviti ter počakati drugega vlaka, a se je peljal kar mimo, vsled česar se je zgodila nesreča.

Književnost.

— **„Zvonček“.** List s podobami za slovensko mladino. V 12. števil. je tale vsebina: Pravljica o snežcu. Zložil Igor. — Sosedni purčki. Spisal Jur. Pangrac. — Naročilo. Zložila Bogomila. — V prvih hlačah. Zložil S. Palček. — Dobro jutro! (s sliko). Zložil Igor. — Starec. Zložil A. Rapè. — Zvečer. Zložil Ivan Zorič. — Cvetoča ameriška agava na izanskem gradu. Popisal in ilustroval Fr. Rojec. — Svetnik z dobrim srcem (s sliko). Spisal P. Petrovič. — Ivanko in čarovnica. Ruska narodna. Priobčil Brinjos. — Pouk in zabava. Barvana slika: Rojstvo Gospodovo. S to številko se zaključuje 2. letnik »Zvončeka«, ki stane na leto 5 K. Toplo ga priporočamo!

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 2. decembra. Poslanec dr. Tavčar nam telefonira: Zadeva glede vseučilišča v Ljubljani postaja tragikomična. Hrvatsko-slovenski klub in slovenski centrum sta sklenila, da se podani nujni predlog glede vseučilišča v Ljubljani odloži za toliko časa, da se dožene razprava o zakonu glede kmetijskih zadrug. To se pravi, da ima dr. Šusteršičeva »Gospodarska zveza« prednost pred univerzo. Jugoslovanski klub je sklenil proti temu protestirati.

Dunaj 2. decembra. Dr. Tavčar nam nadalje ob štirih telefonira, da ostane pri sklepu, da se odloži razprava o nujnem predlogu zastran vseučilišča v Ljub-

ljani. Vplivali in pritiskali so različni faktorji. Najprej je prišel podpredsednik Žaček z novico, da Poljaki nečajo glasovati za predlog, potem je prišel drug češki poslanec, da še navadne večine ne bo dobiti, dasi je za nas Slovence precej vse jedno, če se taka večina dobi ali ne in je glavno, da sploh pride do razprave. Končno je baje prišel grof Zedtwitz in rekel, da hoče vlada razpustiti državni zbor, ako se predlog ne umakne. Na ta način, dasi bi bilo za nas Slovence samo koristno, če bi se radi našega vseučilišča drž. zbor razpustil, se je doseglo, da se je predlog umaknil. Sklenilo se je to baje že v petek, a se držalo tajno, mej tem pa so se poslanci pustili na shodih v Pragi, v Brnu in v Ljubljani slaviti. Cela stvar je bila polovičarsko uprizorjena, in se je bati, da se bo tudi polovičarsko rešila.

Dunaj 2. decembra. Včeraj se je tu vršil velik shod, ki je zahteval javnih čeških ljudskih šol na Dunaju.

Praga 2. decembra. V »Nar. domu« na Kralj. Vinohradih se je včeraj vršil impozanten shod za vseučilišče v Ljubljani. Udeležilo se ga je nad 1000 oseb. Mej drugimi so bili navzoči praški podžupan dr. Frič, župan vinohradski Višak, jugoslovanski poslanci Gabršček, Ferri, Pogacnik, Žitnik, Maloruski poslanci Jaworski, Korol, Bihuljak, češki državni poslanci Herold, Gregr, Fiedler, Karbus, Hořica, Ryba, Pantuček, Breznovski, Kratochvil in češki dež. poslanci dr. Engel, rektor češke tehnike Blažek, prorektor Hrasky, dr. Podlipny, dr. Dvořak in drugi. — Glavni govor je imel dr. Herold, čigar znamenita izvajanja so kulminirala v izjavi, da je univerza v Ljubljani ne le v interesu slovenskega naroda, ampak tudi v interesu države, zakaj le s tako univerzo je mogoče zagotoviti, da Adria ne postane plen Nemčije ali Italije. Govorili so še dr. Ploj, Žitnik, Ferri, Gabršček in drugi. Shod je z navdušenjem sprejel predlagano resolucijo.

Narodno gospodarstvo.

— **Mestna hranilnica ljubljanska.** Meseca novembra 1901 vložilo je v mestno hranilnico ljubljansko 801 strank 632.804 K 68 h, 712 strank pa dvignilo 550.202 K 96 h.

— **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** V mesecu novembru t. l. je bilo vloženo pri »Ljubljanski kreditni banki« na vložne knjižice in na tekoči račun 705.403 K 13 h, vzdignjenih pa 409.182 K 27 h. Skupno stanje vlog je bilo koncem meseca novembra t. l. 3.149.436 K 46 h.

— **Mestna hranilnica v Kamniku.** V mesecu novembru 1901 je 160 strank vložilo 64.885 K 89 h, 12 strank vzdignilo 9.041 K 66 h, 9 strankam se je izplačalo posojil 15.600 K, stanje vlog 273.560 K 77 h, denarni promet 138.725 K 89 h.

— **Posojilnica v Ribnici.** Meseca novembra t. l. vložilo je 100 strank 39.343 K 94 h, vzdignilo 112 strank 38.457 K 42 h, posojila pa se je izplačalo 17 strankam 19.630 K. Denarni promet za mesec november t. l. iznaša 125.101 K 07 h.

— **C. kr. avstrijske državne železnice.** Prekladališče Antonischacht ležeče na vlačni železnici Zeltweg-Fohnsdorfer-Antonischacht se je dne 30. novembra zaprla.

Foulard-svila po 65 kr.

do 3 glid. 65 kr. meter za bluze in obleke, ter »Henneberg-svila« v črni, beli ali pisani barvi od 65 kr. do 14 glid. 65 kr. meter. Vsakomur franco in s plačano carino dostavljena na dom. Vzorce se dopošljejo takoj. Dvojna poštnina v Švico.

G. Henneberg, Seiden-Fabrikant Zürich.

Umrli so v Ljubljani:

Dne 30. novembra: Alojzij Ljubič, dninarjev sin, 7 mes., Ulice na Grad št. 2, krčni kašelj.
Dne 1. decembra: Jožefa Wallis, čevljarjeva vdova, 79 let, Dradišče št. 11, ostarelost.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo ob pravem času ponovno, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto K 22.— | Četrto leta . . . K 5-50
Pol leta „ 11.— | En mesec . . . „ 1-90
Za pošiljanje na dom se računa za vse leto K 2.—.

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto K 25.— | Četrto leta . . . K 6-50
Pol leta „ 13.— | En mesec . . . „ 2-30

Naroča se lahko z vsakim dnevom, a hkratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziroma na dotično naročilo.

33. List se ustavlja 10. dan po potekli naročnini brez ozira vsakemu, kdor ne vpošlje iste ob pravem času.

Upravišтво „Slovenskega Naroda“.

Guberjev vrelec

Najbolje učinkujoča železo-arsenasta voda proti slabokrvnosti, ženskim boleznim, živčnim in kožnim boleznim itd. — Dobiva se v vseh prodajalnicah mineralnih vod, lekarnah in drogerijah.

HENRIK MATTONI, Dunaj, o. in kr. avstr. dvorni in komorni založnik.

Zagreb, 30. aprila 1901.

Gg. Žnideršič & Valenčič

Ilir. Bistrica

prva kranjska tovarna testenin,

Gospod J. Weiser je prejel danes odposlane makarone ter Vam moramo izreči (1727-19)

največje priznanje

kajti blago je v istini izvrstno.

Prva

zagrebška agenturna zadruga.

Dež. gledališče v Ljubljani.

Štev. 35. Dr. pr. 1144.

V torek, 3. decembra 1901.

Noviteta! Prvič: Noviteta!
Kontrolor spalnih vagonov

Burka v 3 dejanjih. Spisal Aleksander Bisson. Režiser A. Verovšek.

Slagajnica se odpre ob 7. uri. — Začetek ob 7 1/2 uri. — Konec ob 10. uri.
Prihodnja predstava bode v soboto, 7. decembra.

Meteorološko poročilo.

Vidna nad morjem 2065 m. Srednji srčni tlak 726.9 mm.

Nov.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo	Relativna v. 24 ur
30	9. zvečer	740.9	— 3.1	sl. jvzhod	jasno	00 mm
1	7. jutraj 2. popol.	740.9 736.8	— 6.9 — 1.1	sl. jzhod sl. jvzhod	megla del. jasno	00 mm
2	9. zvečer	736.5	4.7	sr. sever	oblačno	00 mm
2	7. jutraj 2. popol.	740.3 741.3	— 4.6 3.5	sr. svzhod sl. svzh.	jasno	00 mm

Srednja temperatura sobote in nedelje — 3.3° in — 1.0°, normale: 0.5° in 0.4°.

Dunajska borza

dne 2. decembra 1900.

Skupni državni dolg v notah	98.95
Skupni državni dolg v srebru	96.80
Avstrijska zlata renta	118.85
Avstrijska krona renta 4%	96.80
Ogrska zlata renta 4%	118.55
Ogrska krona renta 4%	94.55
Avstro-ogrsko bančno delnico	1800 —
Kreditne delnice	647.—
London vista	239.35
Nemški državni bankovci za 100 mark	117.15
30 mark	23.42
50 frankov	19.05
Italijanski bankovci	93.20
Č. kr. cekini	11.31

Izgubila

se je zlata ura z monogramom F. S. in verižica. (2649)

Prosi se isto proti dobremu plačilu v upravištvu »Slov. Naroda« oddati.

Zahvala.

Ker mi za mnogoštevilne dole do-
kase srčnega sočutja povodom smrti
moje prelube soproge, gospe

Ana Karba roj. Janžar

ni mogoče vsakemu posebej se zahvaliti, storim to tem potom ter izrekam srčno zahvalo. Osebito pa izrekam iskreno zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za obilo udeležbo pri pogrebu, kakor tudi za kraani venec s slovensko trobojnico, kojega so položili na krsto slovenski visokošolci.

V Gradcu, dne 1. decembra 1901.

Rihard Karba,
soprog.

Proda se izvrsten

harmonij

z enajst registri, eno leto rabljen, in sicer tudi na obroke. (2644—1)

Več pove upravištvu »Slov. Naroda«.

Proda se

dobro ohranjeno, eno leto rabljeno

„Puch“-kolo

proti takojšnjemu odplačilu ali tudi na obroke. (2645—1)

Kje? pove upravištvu »Slov. Naroda«.

Mlad trgovec

z dežele želi takoj vstopiti kot volonter v komptoir kake večje trgovine z deželnimi pridelki ali mešanim blagom, najraje v Ljubljani. Ponudbe pod šifro „Trgovec“ upravištvu »Slov. Naroda«. (2646—1)

Meblirana mesečna soba!

s posebnim vhodom, parter ali prvo nadstropje z razgledom na ulico, na levem bregu Ljubljanice se išče s 1. januarjem 1902. Ako mogoče tudi s hrano.

Ponudbe pod „uradnik“ do 10. decembra t. l. na uprav. »Slov. Naroda«. (2648)

Ges. kr. avstrijske državne železnice.

Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. oktobra 1901. leta.

Odhod iz Ljubljane juž. kol. Praga čez Trbiž. Ob 12. uri 24 m po noči osonni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selthal v Ansees, Solnograd, čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m jutraj osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj, čez Selthal v Solnograd, Inomost, čez Amstetten na Dunaj. — Ob 11. uri 51 m dopoldne osonni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zeli ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz, čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejovice, Plzen, Marijine vane, Hebr, Franzove vane, Karlove vane, Prago, (direktni voz I. in II. razreda), Lipsko, Dunaj via Amstetten. — Ob 10. uri 5 večer osonni vlak v Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Inomost, Monakovo, Ljubno, čez Selthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zeli ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz, čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejovice, Plzen, Marijine vane, Hebr, Franzove vane, Karlove vane, Prago, (direktni voz I. in II. razreda), Lipsko, Dunaj via Amstetten, Monakovega, Inomosta, Franzensfesta, Solnograda, Linca, Steyra, Anseesa, Ljubna, Celovca, Beljaka, (Monakovo-Trst direktni vozovi I. in II. razreda). — Ob 7. uri 12 m jutraj osonni vlak iz Trbiža. — Ob 11. uri 16 m dopoldne osonni vlak z Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plzna, Prage, direktni vozovi I. in II. razreda, Budejovic, Solnograda, Linca, Steyra, Pariza, Genevo, Curiha, Bregence, Inomosta, Zella ob jezeru, Lend-Gastein, Ljubna, Celovca, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 44 m dopoldne osonni vlak z Dunaja. Ljubna, Selthal, Beljaka, Celovca, Monakovega, Inomosta, Franzensfesta, Pontabla. — Ob 8. uri 51 m večer osonni vlak z Dunaja, Ljubna, Beljaka, Celovca, Pontabla. — Praga iz Novega mesta in Koševja. Osonni vlaki: Ob 8. uri in 44 m jutraj, ob 2. uri 22 m dopoldne in ob 8. uri 35 m večer. — Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik. Mešani vlaki: Ob 7. uri 28 m jutraj, ob 2. uri 5 m dopoldne, ob 6. uri 50 m večer, ob 10. uri 25 m le ob nedeljah in praznikih v oktobru, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih in samo v oktobru. — Prihod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika. Mešani vlaki: Ob 6. uri 49 m jutraj, ob 11. uri 6 m dopoldne, ob 6. uri 10 m večer in ob 9. uri 55 m večer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih in samo v oktobru. (1393)

LJUBLJANSKI ZVON

MESEČNIK ZA KNJIŽEVNOST IN PROSVETO.

LETNIK XXI. (1901).

Izhaja po 4¹/2 pole obsežen v veliki osmerki po eden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 9 K 20 h, pol leta 4 K 60 h, četrt leta 2 K 30 h. 52

Za vse neavstrijske dežele 11 K 20 h na leto. Posamezni zvezki se dobivajo po 80 h.

„Národna Tiskarna“ v Ljubljani.

Išče se mladenič.

Kot vajenec išče se inteligenten in zdrav, okoli 15 let star mladenič, kateri bo dobival skozi 4letno učno dobo potrebno stanovanje, hrano in obleko.

Ponudbe: **Henrik Bremitz**, c. kr. dvorni zalagatelj glasovirjev v Trstu, Borzni trg št. 9. (2609-3)

Salame

iz žunka 1 gld. 10 kr., domače salame 1 gld., dunajske salame 80 kr. kilo, kranjske klobase, samo prešičevo meso, velike, 18 kr. ena, žunka s kožo „brez kosti“ (Rollschinke) 90 kr. in 1 gld. 10 kr., suhe meso in slanina 66 kr., suhe glavine, skoro brez kosti, 40 kr. kilo in drugo prešičevino pošilja po povzetju (2647-1)

Janko Ev. Sirc v Kranj-u.

Največji izbor
Najnižje cene.

Skupno
in delovno

Preobleke. Popravila

L. Mikusch
tovarna delavica
Ljubljana, Mestni trg.

Preselitev posredovalnice za delo in službe ter za stanovanja.

Uljudno naznanjam, da sem se 8. novembra 1901

preselila s Sv. Petra ceste
v Sotesko (Gradišče) št. 8

ter prosim, da me cenjeno občinstvo tudi v mojem novem bivališči počasti z mnogobrojnimi naročili.

Z vsem spoštovanjem

Katarina Egy

posredovalnica za delo in službe ter za stanovanja. (2428-7)

Böttger-ja podganska smrt

za popolno pokončanje vseh podgan, strupa, prosti za ljudi in domače živali, a 40 kr. in 60 kr., se dobiva samo

v deželni lekarni „pri Mariji pomagaj“ M. Leussek-a in v lekarni Ubald pl. Trnkoczy-ja v Ljubljani.

Z uspehom podganske smrti sem bil jako zadovoljen. Po prvem nastavljenju sem našel 18 podgan mrtvih in torej lahko vsakomur priporočam to sredstvo.

Schweinfurt, dne 11. februarja 1899.

(2605-2) L. Kres, mlekarja.

Dobro izurjena prodajalka

sprejme se takoj ali do 15. januarja p. l. v trgovino mešanega blaga.

Ponudbe naj se pošljejo na upravnništvo »Slov. Naroda«.

(2641-1)

Najfinejši cvetlični med

iz čebelnjaka Babnikovega v Dravljah, z jamstvom pristnosti in čistosti, prodaja v steklenicah po 1/4, 1/2 in 1/3 kilo

Edmund Kavčič

trgovina delikates, v Ljubljani, Prešernove ulice. (12-238)

Važno za bolne na želodcu!

Kadar komu ne tekne jed, pri želodčnih nadlogah, pri slabosti, glavobolu vsled slabega prebavljanja, pri želodčni slabosti, pri nerednem prebavljanju itd. pomagajo takoj

Brady-jeve želodčne kapljice. (Marija-celjske)

Na prodaj v vseh lekarnah.

Na tisoče zahvalnih in priznanih pisem! Cena steklenici s podukom, kako jih rabiti, 40 kr., večje 70 kr.

Centralna zaloga: **C. Brady**, lekarna „pri ogerškem kralju“, Dunaj, I.

Svari se pred ponarejenimi izdelki, pristne marijacejske kapljice morajo imeti „varstveno znamko“ in podpis **C. Brady** (2435-3)

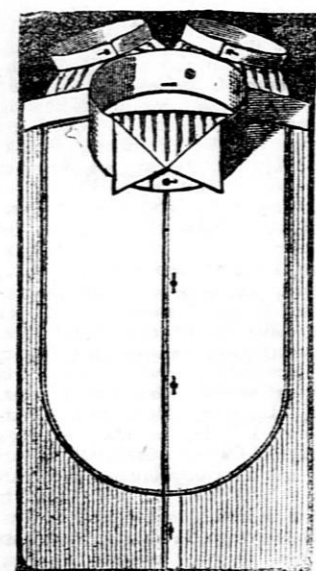
Žaga se odda v najem.

Enostavna žaga kranjskega verskega zavoda v Stari fužini (Gorenjsko) se odda za dobo od 1. sušca 1902 do konca svečana 1905 zopet v najem.

Reflektanti na tisto žago naj oddajo svoje pisane ponudbe pri podpisnem oskrbništvu, kjer tudi leže na vpogled pogodbeni pogoji, do najdalje petka, 20. dec. t. l. 12. ure pred poldnevom. (2631-2)

C. kr. gozdno in domensko oskrbnništvo.

Radovljica, dne 29. novembra 1901.

Prezema se izdelava popolnih opravl za neveste.

Izdelovalnica perila za gospode, dame in otroke

samo iz blaga tvrdk **B. Schroll, Graumann in Sigi.** Nikako malovredno tovarniško, marveč najskrbnejše domače delo.

Za brezhibni kraj in najpoštenjšo postrežbo jamči tvrdka

C. J. HAMANN, Ljubljana

Mestni trg št. 8. (2586-24)

Dobavitelj perila več v. in kr. častniških oskrbovališč.

Istotam se dobi izvorno dr. Gustav Jäger-ja volneno perilo vsake vrste, kopeljsko perilo, potem klobuke iz lodna in kož tvrdk Pless, Hickl in Fiebler, najboljše, moške in ženske nogovice, kravate, modree, žepne robce, razno drugo modno in tkano blago za gospode, dame in otroke itd. itd.

Lastno izdelovanje predpasnikov, bluz, spodnjih kril, jutranjih jop, spalnih sukenj itd.

Cene so v primeri z dobroto blaga brez konkurence.

Ako bi imel kupec vzrok, biti nezadovoljen z blagom pri meni kupljenim, se to blago rade volje zamenja ali pa denar povrne.

Rudolf Kirbisch-eva slaščičarna

Ljubljana, Kongresni trg št. 8

priporoča (2623-2)

za Miklavžev

svojo največjo, bogato založeno skladišče krampusov, Miklavžev, šaljivih predmetov (attrappov), bonbonov, košičkov in zavitkov, napolnjenih z najfinejšimi bonboni.

Naročila vsake vrste se izvrše kar najskrbneje.

Zudi letos naj se Miklavž oglasi pri L. Schwentnerju v Ljubljani

ter naj si koš zvrhoma naloži najmičnejših, najvrednejših in najcenejših daril. Izbor je pri **L. Schwentnerju** mnogovrsten in obilen, obilo je pa tudi otrok, ki po pravici pričakujejo, da jih Miklavž zaradi njih pridnosti bogato obdari.

Največje veselje bo napravil otrokom zlasti, če jim prinese:

Pisanice. Pesni za mladino, zložil Oton Zupančič. Cena kart. 80 h, po pošti 85 h.

Medvedji lov. Čukova gostija. Spisal Josip Brinar. I. zvez. „Mladinske knjižnice“. Cena kart. 80 h, po pošti 85 h.

Na rakovo nogo. Spisal Ivan Trošt. II. zvezek „Mladinske knjižnice“. Cena kart. 80 h, po pošti 85 h.

Dobri otroci. Kolorirane slike s pesmicami. Za najnežnejšo mladino. Cena 24 h, po pošti 29 h.

Naše domače živali. Kolorirane slike iz domačega živalstva za najnežnejšo mladino. Cena 40 h, po pošti 45 h.

Otročičem v zabavo. 22 koloriranih slik s pesmicami. Cena broš. 80 h, po pošti 90 h.

Otročičem v zabavo. Leporello-izdaja (slike so napete na močni lepenci s platnenimi hrbtji). Cena 1 K 50 h, po pošti 1 K 70 h.

Noetova barka. Živalstvo v podobah s pesmicami. Kolorirana izdaja. Cena 1 K 50 h, po pošti 1 K 75 h.

Sladki orehi. Računski primeri v slikah in pesmicah. Cena kolorirani in kartonirani izdaji 1 K 60 h, po pošti 1 K 80 h.

Pa tudi družih koristnih stvari naj Miklavž ne pozabi, n. pr.:

peres, svinčnikov, držal, barv, papirja, zvezkov, beležnic, črnilnikov itd. itd.

sploh preskrbi naj se z vsem, česar treba za dom in za šolo. Torej, pridni otroci, se priporočajte se Miklavžu, da Vam kaj prinese iz trgovine (2587-4)

L. Schwentner

v Ljubljani, Dvorski trg.

Na Najvišje povelje Njega c. in kr. apost. Veličanstva.

XXXIV. c. kr. državna loterija

za civilne dobrodelne namene v tustranski polovici.

Ta loterija,

edina, ki je na Avstrijskem dovoljena po postavi, obsega 16.404 dobitke v gotovini, v skupnem znesku 442.900 K.

Glavni dobitke:

200.000 kron v gotovini.

Srečkanje se vrši nepreklicno 12. decembra 1901.

Srečka stane 4 krons.

Srečke se dobivajo v oddelku za državne loterije na Dunaju III., sprednja Zollamtsstrasse 7, v loterijah, tabačnih trafikah, davkarijah, brzojavnih in železniških uradih, megalnicah i. t. d. Načrti srečkanja za kupovalce brezplačno. (2398-8)

Srečke se pošiljajo poštne proste.

C. kr. dohodna loterijska direkcija.

Oddelek za državne loterije.